

Abdülkadir ÖZCAN

BOSTANCIBAŞILARIN BELEDİ HİZMETLERİ VE
BOSTANCIBAŞI DEFTERLERİNİN İSTANBUL'UN
TOPONİMİSİ BAKIMINDAN DEĞERİ

**Tarih Boyunca
İSTANBUL SEMİNERİ**

29 MAYIS — 1 HAZİRAN 1988

BİLDİRİLERİ'nden
ayrı basım

EDEBİYAT FAKÜLTESİ BASIMEVİ
İSTANBUL 1989

BOSTANCIBAŞILARIN BELEDİ HİZMETLERİ VE
BOSTANCIBAŞI DEFTERLERİNİN İSTANBUL'UN
TOPONİMİSİ BAKIMINDAN DEĞERİ

*Abdülkadir ÖZCAN**

Efradını devşirme oğlanlarından sağlayan Bostancı Ocağı'nın kuruluşu, Yeniçeri Ocağı'nınki kadar eskidir. Topkapı Sarayı'nın «Bîrûn, yani dış hizmetlilerinden olan bostancıların asıl görevleri Saray'a âid bağ ve bağçelerde çalışmak, hanedana âid sarayların muhafızlığını yapmaktır. İstanbul'dan başka Edirne, Bursa, İzmit, Manisa ve Gelibolu gibi, saraya âid bağ ve bostanlarda çalışan bostancılar da vardı¹. Edirne Bostancı Ocağı müstakil olup, bağımsız bir bostancıbaşının idaresi altındaydı. Bu vazifede bulunan zat Edirne'nin belediye ve zabıta işleriyle, İstanbul bostancıbaşısına göre daha fazla ilgiliydi. Zira İstanbul'un bu tür işleri kadı, subaşı, asesbaşadan başka, böcekbaşı, mimarbaşı ve Yeniçeri Ocağı zabıtları gibi çeşitli vazifelilere taksim edilmişti. Saray dahilindeki ve haricindeki hizmetlerine göre, «Gılmanân-ı bağçe-i hâssa» ve «Gılmanân-ı bostaniyan» umumî adları altında anılan bostancı neferlerinin mevcudu zaman içinde değişmiştir. İnciciyan'ın verdiği bilgilere göre, XVIII. yüzyılda İstanbul'da 6000, Edirne'de 3100 kadar bostancı vardı². Ocak kendi içinde bölük ve cemaatlara ayrılmıştı. Saray dışında bulunan bahçelerdeki neferler «usta» denilen zabıt-

* Doç. Dr., Mimar Sinan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi öğretim üyesi.

1 Ahmed Refik, *Onikinci Asr-ı Hicrîde İstanbul Hayatı*, İstanbul 1930, s. 60; Abdülkadir Özcan, «Hassa ordusunun temeli: Mu'allem Bostaniyan-ı Hassa Ocağı, kuruluşu ve teşkilâtı», *Tarih Dergisi*, sayı 34, İstanbul 1984, s. 347 vd.

2 P. G. İnciciyan, «XVIII. asrın sonunda Osmanlı Devleti: Bostancılar», *Hayat Tarih Mecmuası*, II/11, (Aralık 1965), s. 89-90.

lerin nezareti altındaydılar. Sorumlulukları altındaki yerlerde, pa-
dişaha âid kasırların muhafızlığını da yapan bostancı ustaları, aynı
zamanda, buldukları bölgenin inzibat âmiri durumundaydılar³.
Meselâ, I. Mahmud, Üsküdar ustası Abdullah Ağa'ya gönderdiği bir
fermanda: «baharda bazı kadınların uygunsuz kıyafetlerle Çam-
lıca ve öteki mesîre yerlerinde dolaşmalarına engel olmasını, âsâ-
yişinden mes'ul olduğu yerlerde bu tür davranışlara fırsat verme-
mesini» istemiştir⁴. Bostancı Ocağı'nın en büyük âmiri olan bos-
tancıbaşının, sorumluluğu altındaki bölgelerin inşaat işlerinden
başka⁵, gemiler için kereste⁶, saray için odun ve kömür temini⁷ gibi
hizmet ve yükümlülükleri de vardı. Başta İstanbul ve Edirne olmak
üzere, buldukları yerlerin orman ve su işleri de kısmen bostancı-
başılardan üzerindeydi⁸.

Fatih'in teşrifat kanunnâmesinde görevi: «Bahçeye bir bostan-
cıbaşı konulmuştur. Kayığa girildikte, bostancılar kürek çekip
ol dümen duta» şeklinde⁹ belirtilen bostancıbaşı, Topkapı Sarayı'nın
Yalı Köşkü tarafındaki dairesinde ikamet ederdi. Saray'da pa-
dişaktan başka sakal bırakma hakkına sahip tek kişi olan bostan-
cıbaşı, İnciciyan'a göre «koltuk» vezirlerindendi. Zira padişahla
hailsiz görüşme hakkına sahipti¹⁰. Saray dahilindeki görevlerinin
dışında, İstanbul'un önemli bir kısmının âsâyişinden de o sorum-
luydu. Bilindiği gibi İstanbul'un genel âsâyişi Yeniçeri Ocağı'nın
üzerindeydi. Fakat, Topkapı Sarayı civarları ile Hocapaşa ve Ahır-
kapı taraflarının zabıtası cebecibaşının; Kasımpaşa ile Galata'nın
zabıtası kaptan paşanın; Tophane ve Beyoğlu semtlerinin zabıta

3 Uzunçarşılı, «Bostancı», *İslâm Ansiklopedisi*, II, 737.

4 A. Refik, *aynı eser*, s. 86, 176.

5 BOA, *Mühimme*, nr. 16, s. 245, 19 Ramazan 979 tarihli hüküm; Cevdet-
Belediye, nr. 517, 6552, 7014, 7504; A. Özcan, *Defterdar Mehmed Paşa, Zübde-i*
Vekayiât, tahlül ve metin, İst. Üniv. Edebiyat Fakültesi Tarih Seminer Kitap-
lığı, nr. 3276, s. 194.

6 *Mühimme*, nr. 61, s. 40.

7 *Mühimme*, nr. 10, s. 45; nr. 14, s. 20, 4 Muharrem 979 tarihli hüküm.

8 A. Refik, *aynı eser*, s. 170; Derviş Okçabol, *Türk Zabıta Tarihi ve Teş-
kilât Tarihçesi*, Ankara 1940, s. 38; Halim Alyot, *Türkiye'de Zabıta (Tarihi*
gelişim ve bugünkü durum), Ankara 1947, s. 57-59.

9 Abdülkadir Özcan, «Fatih'in Teşkilât Kanunnâmesi ve Nizâm-ı Âlem
için kardeş katli meselesi», *Tarih Dergisi*, sayı 33, İstanbul 1982, s. 43.

10 İnciciyan, *gösterilen yer*.

işleri topçubaşının uhdesindeydi. Haliç'in her iki yakasının, Boğaziçi'nin Kavaklara kadar uzanan Rumeli ve Anadolu sahilleri ile Üsküdar, Kadıköy, Adalar, Yeşilköy taraflarının, hatta Tuna'nın döküldüğü yerden Aynaroz dağına kadar olan sahillerin inzibatı da bostancıbaşıya âid¹¹. Bostancıbaşı olanlar, Haliç, Boğaziçi ve Marmara sahillerinde âsâyişi sağlamak için 30 kadar maiyetiyle ya bizzat veya bir temsilcisi aracılığıyla sürekli buralarda dolaşır, suçluları tevkif ederdi. İstanbul limanına girip çıkan gemilerin denetimi ile, İstanbul civarındaki ormanların, mîrî kırların, buralardaki kara ve deniz avcılığının denetimini de yine o yapardı¹². Yukarıda bahsedilen bostancı ustaları, buldukları yerlerde bostancıbaşıya bağlı olarak hizmette bulunurlardı¹³. Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi kitapları arasında bulunan bir *Emirnâme mecmuasında*, inzibatla ilgili olarak cebecibaşı, topçubaşı, İstanbul kadısı ile birlikte bostancıbaşıya da birçok hükmün çıkartılmış olduğu görülmektedir¹⁴. Görevini lâykıyla yapmayan bostancıların ve âmirlerinin cezalandırıldığı bile olurdu. Nitekim, XVII. yüzyıl sonlarında, Tersane'den Enderun ağalarının bineceği bir sandalın esirlerinin kaçması yüzünden, Boğaz hisarları dizdarı durumunda olan ustalar hapsedilmiş, bostancıbaşıya 500 değnek vurulmuştu¹⁵. Bazı hükümlerden, bostancıbaşının, saraya âid binaların tamiratiyle da ilgilendiği anlaşılmaktadır¹⁶. Daimî itfaiye teşkilâtının kurulmasından önce, İstanbul yangınlarının söndürülmesi işine yeniçeri ağasıyla birlikte bostancıbaşı nezaret ederdi¹⁷. Yukarıda temas edildiği gibi, liman reisliği de kısmen bostancıbaşı tarafından üstlenilmişti¹⁸. Hatta idareleri altındaki yerlerde bulunan arabacı esnafının nizâmından da bu görevli mes'uldü¹⁹. Bostancıbaşının in-

11 Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, İstanbul 1314, I, 120-122; İnciciyan, *göst. yer.*; Osman Nuri, *Mecelle-i Umûr-ı Belediye*, İstanbul 1338/1922, I, 885.

12 A. Refik, *aynı eser*, s. 131, 163, 173; Vâsıf Ahmed, *Mehâsinü'l-âsâr ve Hakâiku'l-ahbâr*, nşr. Mücteba İlgürel, İstanbul 1978, s. 214.

13 Uzunçarşılı, *Saray Teşkilâtı*, Ankara 1984, s. 467.

14 nr. 3360, vr. 6a, 9a, 22a.

15 A. Özcan, *aynı tez*, s. 244.

16 Şerafeddin Turan, «Osmanlı teşkilâtında hassa mimarları», *Tarih Araştırmaları Dergisi*, Ankara 1964, I/1, s. 168.

17 *Mecelle-i Umûr-ı Belediye*, I, 1165.

18 *Aynı eser*, I, 916-917.

19 BOA, Hatt-ı Humâyun, nr. 52233; Vâsıf, *aynı eser*, s. 214.

zibatî görevleri, 1826 yılındaki ilgaları arefesine kadar devam etmiştir. 1821 yılından sonraki bir başka görevleri taşradan İstanbul'a gelenlerin mürur tezkireleri»ni denetlemektir. Bu iş için Anadolu tarafından gelenler Bostancıbaşı-köprüsü ocağı ustasına, Rumeli tarafından gelenler ise Küçükçekmece-köprüsü ocağının ustasına başvurup, hüviyetlerini tesbit ettirmeden payitahta giremezlerdi. Girenler de bir hafta içinde bostancıbaşıya mürâcaatla, kefillerini bildirmek zorundaydılar. Mürur tezkirelerinde, ilgili şahsın İstanbul'a niçin geldiği belirtilirdi. Bu işlemleri yapmayanlar, «işsiz, güçsüz» kabul edilirdi ve memleketlerine geri gönderilirdi. Bu işi 1826'dan sonra ihtisab ağası üstlenmiştir²⁰. Meselâ, 23 Zilkade 1241 (29 Haziran 1826) tarihli bir hatt-ı humâyûn ile, zamanın bostancıbaşısından, İstanbul'a ne idüğü belirsiz pek çok kişinin dolduğu, bunların geri gönderilmesi, bütün esnaf ve kayıkçıların kefile bağlanması, Boğaziçi iskelelerinde halkın zorluk çekmemesi için bol bol pazar kayıklarının yaptırılıp hizmete konulması talep edilmekte ve kayıkçılık bahanesiyle iskelelerde başıboş kimselerin ikamet ve iskânına izin verilmemesi emredilmektedir²¹. Bostancı Ocağı bu tarihten kısa süre sonra kurulan Hassa Ordusu'nun temelini teşkil etmiştir²².

Hulâsa, görüldüğü gibi bostancıbaşılarının hizmetleri daha ziyade beledî işlerin zabıta kısmıyla ilgilidir²³. Aslında zabıta ile belediye çok eskidenberi birbiriyle münasebet halindedir. XX. yüzyıl başlarına kadar şehrin temizlik ve aydınlatma işlerini Zaptiye Nezâreti'nin yürüttüğü malûmdur²⁴. Fakat bostancıbaşılarının beledî hizmetleri sadece şehrin zaptiye işlerine inhisar etmiyordu. İstanbul sahillerindeki boş aralarda yapılacak binaların ruhsatını, aralarında bostancıbaşının da bulunduğu kadı, mimarbaşı ve Galata voyvodasının teşkil ettiği bir hey'et verirdi²⁵.

20 Ziya Kazıcı, *Osmanlılarda İhtisab Müessesesi*, İstanbul 1987, s. 200-207.

21 BOA, *Mühimme-i asâkir*, nr. 26, s. 12-13.

22 Bu hususta geniş bilgi için, bk. A. Özcan, «Hassa ordusunun temelî ...», göst. yer.

23 Robert Mantran, *XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul*, çevr. Mehmet Ali Kılıçbay - Enver Özcan, İstanbul 1986, I, 144 vd.

24 *Mecelle-i Umûr-ı Belediye*, I, 879.

25 *Aynı eser*, I, 1044-1045.

Bostancıbaşının izni olmadan, başta Boğaziçi sahilleri olmak üzere, sorumluluğunu üstlendiği öteki yerlerde kesinlikle yalı vs. gibi herhangi bir bina yapılamazdı²⁶. O, sahillerde yaptırılan binalardan belli miktarda vergi alırdı²⁷. Bunu takip için bostancıbaşının elinde, sahillerdeki resmî ve özel her türlü mevki ve yalıların listesini veren mükemmel bir defter bulunurdu. Topografya, dere tepe, düzlük, akarsular, köyler, önemli binalar, yollar vs. gibi her türlü yeryüzü şekillerinin kâğıt üzerine dökülmesi demek olduğuna göre, bina ve arsaların sahiplerini gösteren Bostancıbaşı Defterleri de İstanbul kıyılarının tarihî topografyası için pek değerli kaynak niteliğindedir. Zira bu eserler, İstanbul sahilleri hakkında, arşiv belgesi, kronik ve seyahatnâmelerin verdikleri bilgilere göre çok detaylı ve orijinal bilgiler ihtivâ etmektedir. Padişaha sunulmuş olmaları ile yarı resmî bir vasfı da haizdirler. Bir şehir tarihi kaynağı olarak belki de dünyada, türünün tek örneği olan bu defterlerde yer alan cami, çeşme, ve bazı iskeleler dışında pek çok gayri menkulün günümüze intikal etmeyişi, kıymetlerini daha da arttırır. Bu defterler aslında pratik gaye için hazırlanmıştır. Yukarıda denildiği gibi, İstanbul sahillerindeki yalıların denetiminin yanında, padişah kayıkla dolaşırken bostancıbaşıya yönelttiği, «hangi yalıdır, kayıkhanedir, kahvehanedir?» gibi soruları hemen cevaplandırma kolaylığı sağlarlardı.

Günümüze intikal etmiş defterler III. Selim ve II. Mahmud zamanlarında tanzim edilmiştir. Bu defterlerin en eskisi Reşat Ekrem Koçu'ya göre 1206 (1791-1792)'da, III. Selim'in saltanatının ilk yıllarında yazılmıştır. Ali Emîrî tarafından istinsah edilmiş bir nüshası Millet Kütüphanesi'ndedir. Öteki üç defterden biri yine bu padişah zamanında, ikisi ise II. Mahmud zamanında tertib edilmiştir. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan defterlerin yazıldığı tarihler belirtilmemişse de, muhtevalarındaki bazı bilgilerden tertib tarihleri yaklaşık olarak tesbit edilebilmektedir. Buna göre, TY. 8830 numaralı defter 1229 yılının Cemaziyelâhır - Şaban ayları arasında, yani 1814 yılında; TY. 8865 numaralı defter 1226-28/1811-13 yılları arasında; TY. 8866 numaralı defter ise 1224-25/1809-10 yılları arasında düzenlenmiştir. Bilinen dört Bos-

26 d'Ohsson, *Tableau Général de l'Empire Ottoman*, III, 287-288.

27 Uzunçarşılı, *Saray Teşkilâtı*, s. 475.

tancıbaşı Defteri'ne beşinciye de biz ilâve ediyoruz. Âtîf Efendi Kütüphanesi, Pakalın yazmaları arasında bulunan (nr. 127) bu defterin zahrındaki kayıttan, Pakalın tarafından istinsah edilmiş olabileceği anlaşılmaktadır. Zira müstensih burada : «Selim-i Sâlis Boğaziçi'nde ve Haliç'te dolaşırken bazı yerleri sorarmış. Bostancıbaşı daima arkasında oturduğundan o cevab vermek mecburiyetinde kalırmış. O da bunları esâmi halinde yazmış ve müzehheb bir defter yapmış ve bu civarlara yaklaşıldıkda o sahifeyi açar, soruldukda cevab verirmiş. Bu defteri Şehremaneti mektupcusu fâzıl-ı ekrem Osmanzâde Nuri Beyefendi tarafından istiâre ederek aldım ve aynen yazdım» derken, defterin aslının Osman Nuri [Ergin]'de bulunduğunu belirtmektedir. Ancak, bu defterde sadece «ikinci kısım», yani Anadolu Kavağı'ndan Üsküdar'a, İstanbul Gümrüğünden Bahâriye Kasrı'na kadar olan gayrı menkullerin listesi verilmektedir. Aynı sayfanın altında, «Birinci kısım Rumeli tarafıdır» kaydı vardır. Ancak Pakalın yazmaları içinde bu kısma rastlanmamıştır.

Kütüphane kataloglarına, bazan «Anadolu ve Rumeli sevâhlinde bulunan binalara dair defter» veya sadece «Defter-i Bostancı», «Bostancıbaşı Defteri» adlarıyla kaydolunan bu defterlerin sayfaları bir satranç veya dama tahtasını andıran karelerle doludur. Her kareye bir yerin adı yazılmıştır. Bunlar da genellikle yalı, kasır, ev, ahır, kayıkhaneye, çeşme, cami, mescid, kahvehane, iskele, meydan gibi gayrı menkul idi. Şayet yalı, ev, bahçe veya kahvehane gibi bir gayrı menkul kirada ise, hem sahibinin hem de kiracısının adının bulunması, defterlerin bir başka özelliğidir. Çok yakın tarihlerde tertib edilen nüshaları bize intikal eden ve sahillerin belli bir devresini veren Bostancıbaşı defterleri muhteva bakımından birbirlerinden az farklıdır veya birbirlerini tamamlar niteliktedir. Bu bakımdan ayrı ayrı neşredilmelerinden önce karşılaştırmalı olarak ele alınıp, İstanbul sahillerinin geçen asrın ilk çeyreğindeki tarihi topografyasının mükemmel bir haritası yapılmalıdır. Ayrıca her hane, yalı, iskele, arsa vs. gibi gayrı menkullerin, hiç olmazsa resmî kişiliği bulunan sahib ve kiracılarının kimlikleri araştırılmalı, böylece Boğaziçi ve Haliç kıyılarına adlarını verenlerin biyografileri ortaya çıkarılmalıdır. Asıl önemlisi İstanbul Belediyesinin son yıllardaki hayırlı teşebbüsleriyle ortaya çıkarılan sa-

hillerin, özellikle Haliç kıyılarının isimlendirilmesi gelişigüzel olmamalı, tarihî adlar esas alınmalı, böylece bu defterlerden toponimik bakımdan da yararlanılmalıdır.

Bostancıbaşı defterleri üzerinde ilk defa Reşat Ekrem Koçu durmuş ve Abdullah Ağa (Sonradan sadrazam olan Deli Abdullah Paşa) zamanında tertib edilmiş olan defteri (TY. 8830) önce *İstanbul Enstitüsü Mecmuası*'nda²⁸ sonra da *İstanbul Ansiklopedisi*, VI, 2982-2995'de neşretmiştir. Daha sonra Şevket Rado da, *Bostancıbaşı Defteri: 1802 yılında Boğaziçi ve Haliç kıyılarında kimler oturdu?* adı altında bu defterlerden birini değerlendirmiştir²⁹.

Sadece iskeleler ele alınarak Bostancıbaşı defterleri incelendiğinde, İstanbul kıyılarında günümüze oranla fevkalâde fazla sayıda iskelelerin bulunduğu dikkati çekmektedir. Meselâ, Sarayburnu'ndaki Yalı-kasrı ile Hasköy arasında Cebeali (Cibali), Ayakapu, Bâb-ı cedid (Yenikapı) ve Aralık iskele adındaki isimsiz iskeleler bugün mevcut değildir. Millet Kütüphanesi nüshasında ise bu kıyıda ayrıca İstanbul Ağası İskelesi, Bursa ve Mudanya iskeleleri, Ortaköy, Beşiktaş, Tekfurdağı iskelelerinin adı geçmektedir. Demek ki, buralara giden deniz vasıtaları, adı geçen iskelelerden kalkıyordu. Aynı şekilde, Hasköy ile Söğütözü arasındaki Hacıoğlu, Buzhane, Pîrî Paşa, Hamam, Salhane iskeleleri de bugün bizim için yabancıdır. Bu örnekleri bütün İstanbul sahillerine teşmil etmek, burada sözü uzatmak olur. Bu bakımdan bazı tipik misaller vermek daha uygun olacaktır. Meselâ, o devirde Sirkeci iskelesinin Tophane civarında olduğu, günümüzde mevcut olmayan Kılıç Ali Paşa iskelesinin ise aynı adlı câmiin civarında değil de Beşiktaş ile Ortaköy iskeleleri arasında olduğu dikkati çekmektedir. Boğaziçi'nin Anadolu yakasındaki ünlü «Körfez» durağının adının, o zamanlar «Bahâî Körfezi» olduğu ve yine orada aynı adı taşıyan bir de iskele bulunduğu anlaşılmaktadır.

Sözlerimizi bitirmeden önce, tarih boyunca imparatorluklara payitahtlık yapmış olan İstanbul'un toponimik bazı problemlerine temas etmek yerinde olacaktır. Fetih'ten sonra sür'atle türkleşen İstanbul'un her semtine ve sokağına vurulan Türk adlarının zaman-

28 Sayı 4, İstanbul 1958, s. 39-90.

29 *Hayat Tarih Mecmuası*, sayı 6, Temmuz 1972'nin ilâvesi.

la değiştirildiği görülmektedir. Her ne kadar, çoğu defa rastgele yapılan bu isimlendirmeler halk tarafından kolay kolay benimsenmemekle birlikte (Bayezid Meydanı'nın yıllar önce Hürriyet Meydanı olarak değiştirilmesi, fakat tutunmaması gibi) yine de tarihî bir belge üzerinde yapılan tahrifat gibi, zihinlerde nhoş izler, hatıralar bırakmaktadır. İstanbul'un sur içi âdetâ bir açık hava müzesi gibi varlığını koruması gerekirken, tarihî isimlerin değiştirilmesine maalesef devam edilmektedir. Öyle ki, bu tahrifat XVI. yüzyıldan kalma bir büyük kllyenin dahiline kadar sirayet etmiş durumdadır. Süleymaniye Camii ile, bugün kütüphane olarak kullanılan binaları ayıran geniş sokağın adı değiştirilerek ölmüş bir profesörün adı verilmiştir. Aynı Şekilde, yine Süleymaniye civarındaki tarihî Yorgancıbaşı ve Kaptan İbrahim Paşa sebiline giden yollara, yine ölmüş iki profesörün adları verilmiştir. Yakın zamanlara kadar varlığını sürdüren nl Takvimhane Caddesi yok olmuş, yerine Besim Ömer Paşa Caddesi gelmiştir. Halbuki bu cadde adını ilk Türk gazetesi olan *Takvim-i Vekayi*'nin basıldığı matbaadan dolayı almıştı. Bu mefhum yeni nesil için artık kaybolmuş durumdadır. Bu değerli kişilerin adları, bir niversite anfasine, lboratuvarına, kütüphanesine veya gittikçe büyüyen Şehrin her hangi bir yerine verilemez miydi? Sbjektiflikten uzak olmalıyız. Süleymaniye'nin yıkılmaya yüz tutmuş aşşab evleriyle, değer takdir edilmiş bir semtimiz olduğunu ve birçok evinin İstanbul niversitesi ve İstanbul Belediyesi'nce korumaya alınmış bulunduğunu, yapılarla asılan levhalardan öğreniyoruz. Ama bu ne zaman gerçekleŐecek? Yangınların ve zamanın tahribine bu evler daha ne kadar zaman karşı koyabilecek? İstanbul surlarının ve Bozdoğan kemerlerinin tamiri Süleymaniye semtinin ihyasından sonraya bırakılmaz mıydı? Surların da restorasyonu gerekli, fakat aşşab yapıların beklemeye tahammülü yoktur.

Gerçekte, cadde ve sokaklarımızın tarihî isimlerini değiştirmek, Şehrin tarihî belgeleri üzerinde tahrifat yapmak gibidir. Bugün kim Kadıköy'deki Bahariye'ye General Asım Gündüz Caddesi diyor? Acaba kimler, iki kenarını ünlü tatlı su çeşmelerinin süslediği Kayışdağı Caddesi'ne Fahrettin Kerim Gökay Caddesi diyecek? Büyük faaliyetler içinde bulunan İstanbul Belediyesi'nden beklediğimiz, Şehrin toponimisi üzerinde değişiklik yapmaması ve gerektiğinde mutlaka niversite ile işbirliği içinde bulunmasıdır.